

Makale Bilgisi/Article Info

Geliş/Received: 23.11.2022 Kabul/Accepted: 23.12.2022

Araştırma Makalesi/Research Article, s./pp. 215-238.

MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNÜN TARAF OLDUĞU ve KARARA VARILAN DAVALARIN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE ANALİZİⁱ

Niyazi TOKCANⁱⁱ, Öznur TULUNAY ATEŞⁱⁱⁱ

Öz

Çalışmada, Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde bulunan dava dosyalarının incelemesi amaçlanmıştır. Araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmaya 424 dava dosyası dâhil edilmiştir. Araştırma kapsamında dava dosyaları çeşitli değişkenler bakımından incelenmiştir. Buna göre 2012-2019 yılları arasında en çok davanın 2019 yılında açıldığı; erkeklerin kadınlara göre daha fazla dava açtığı; davaların idareye getirisinin götürüsünden fazla olduğu; en çok idari yargı kolunda dava açıldığı; dava konusu olarak alacak davalarının ön plana çıktığı; Türk Eğitim-Sen'e kayıtlı eğitimcilerin daha çok dava açtıkları; davaların büyük oranda vekil aracılığıyla açıldığı; davaların büyük çoğunluğunun ortaöğretim kurumu tarafından açıldığı; branş bazında sınıf öğretmenlerinin, kıdem olarak 11-15 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin ön plana çıktığı; davaların genel olarak red kararı ile sonuçlandığı; davaların en çok ilk bir yıl içinde bittiği; idarenin davalarda çok büyük oranda davalı sıfatıyla yer aldığı ve davaların taraflarının genellikle öğretmenler olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Adalet, Eğitim, Hukuk, Dava.

Analysis of Settled Cases That the National Education Directorate Took Sides According to Some Variables

Abstract

In this study, it is aimed to examine the case files in Burdur Provincial Directorate of National Education. Document analysis method was used in the research. 424 case files were included in the study. Within the scope of the research, the case files were examined in terms of various variables. Accordingly, it has been seen that the most lawsuits were filed in 2019; that men sued more than women; the return of the lawsuits to the administration was more than the lump sum; most cases were filed in the administrative judicial branch; as the subject of litigation cases of receivables come to the fore; educators registered with Türk Eğitim-Union filed more lawsuits; cases were mostly filed through attorneys; the majority of the cases were filed by the secondary education institution; class teachers on the basis of branches and teachers with a seniority of 11-15 years come to the fore; that the cases generally resulted in refusal; most cases were completed within the first year; the administration took part in the lawsuits as a defendant to a very large extent and the parties to the lawsuits were generally teachers.

Keywords: Justice, Education, Law, Case.

ⁱ Bu çalışma MAKÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Anabilim Dalında yapılan yayınlanmamış yüksek lisans tezinden yararlanarak yapılmıştır.

ⁱⁱ Niyazi TOKCAN, Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü. e-posta: niyazitokcan@hotmail.com ORCID ID: 0000-0002-5951-1484.

ⁱⁱⁱ Doç. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı. e-posta: otates@mehmetakif.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-1784-7227.

Structured Abstract

Introduction

Justice is one of the concepts which saves its importance from the past to the present. So, justice has taken place in many fields like philosophy, administration and education. Many studies have been done on justice in the fields like law, education, medicine, economy, sociology and psychology and in these studies, it is seen that the justice concept has been tried to explain by using cultural, social and economic factors.

It is tried to contribute with the method of document analysis by the way of the analysing of the files of the lawsuits until now in a detailed way and interpretation of these data. Besides, it is aimed to evaluate what education workers experience in justice who appeal to a large part of society in a triangle of teacher, student and parent and what ways will be followed for the solution of that, and to contribute of making social peace by observing education workers from the legal point of view based on the principle "happy individual, house society."

Methodology

When all the files of lawsuit are investigated in Burdur it is seen that 572 files have increased irregularly in years 2012-2016, have increased apparently after the coup attempt of FETÖ/PYD in year 2016, have increased periodically every year from 2017, the file number has peaked in year 2019.

Findings and Discussion

In the study, it has been seen that there is no difference between men and women in terms of litigation. Contrary to the believed, women show themselves at least as much as men in this field. One of the important reasons for this is majority of them are teachers who commence a lawsuit against this institution and the women among the teachers have at least university degree and also they don't have to deal with problems such as lack of education in seeking their rights, economic inadequacy, social pressure. In terms of the cost to the administration of the lawsuits filed against the institution or filed by the institution, income-expense data of accessible 379 cases among the 424 court files were examined. When the data of these 379 files are examined, it is detected that the administration has earned 815,298 TL from these files but 326,032 TL have come out of the administration's account. When compared as a percentage, it is concluded that the administration generates income from the lawsuits at the rate of 71% and makes expense at the rate of 29%. As a result of the examination of the case files, it was seen that 66% of the lawsuits filed against the institution or filed by the institution were administrative cases. Considering that at least one of the parties in administrative cases is the administration itself and Burdur Provincial Directorate of National Education where the study was conducted is a public institution affiliated to the Burdur Governorship, it is not a coincidence that the case files that the institution is dealing with are generally administrative case files but a reflection of the natural structure of the public institution. When 280 administrative cases are classified according to their topics, 30 files of 280 are on being chartered teacher, 85 files out of 280 are on relocation, 7 files out of 280 are on changing the field of education, 5 files out of 280 are on exemption from obligatory service, 25 files out of 280 are on travel allowance, 64 files out of 280 are on administrative appointment, 14 files out of 280 are appointment upon investigation, 19 files out of 280 are disciplinary penalties, 7 files out of 280 are on additional payment, 7 files out of 280 are administrative fines, 17 files out of 280 are identified on other topics. Cases on relocation are generally concentrated on titles such as spousal excuse and health excuse. The reason for the excess in the cases of appointment of administrators is the expiration of term of the school principals in accordance with the National Education Fundamental Law, The Article 25 of the Law of Regulation regarding to Some Decree Laws, the temporary Article 10 added to the Decree Law No 652 and The By-Low regarding the Appointment of Administrators in Educational Institutions Affiliated with the Ministry of National Education in 2014. It was seen that the cases in the provincial directorate of national education are mostly filed by proxies (attorneys), also people need the help of a lawyer to defend themselves, so the opposing parties who know that the provincial directorate of national education represents themselves by attorneys apply to the same method in line with the equality of arms principle to overcome this situation. Therefore, the awareness of the fact that the attorney's fee will be paid if the case against the institutions is lost and the consciousness of the seriousness of the work, as well as the fact that those who are claimants or defendants are above the majority of the society in terms of education level and they understand the importance of representation by an attorney can be seen as the determining factors

of this situation. It can be said the number of litigations decreased regularly from starting from those with 11-15 years of seniority. In other words, as length of service increases beginning from 11-15 years, a decrease in the rate of litigation was observed. The reason for this can be shown that decrease in replacement rate on which the litigation issues are focused on as length of service increases. Besides, it is very usual that the increase in the retirement rate after 25 years and the following years leads to decrease in the number of claimants. 42% of the lawsuits brought against the administrations are concluded in the dismissal of the action and therefore, the cases are generally ended in favour of the administration. For this reason, it can be concluded that it is registered with judgment of the court that the administration is right in its deeds and transactions. However, it is noteworthy that rate of the decisions on the dismissal of the action (106) and the acceptance of the action (32) can't be underestimated. It is estimated that social peace and the peace at workplace can be enhanced by lowering the rate of work and transactions on the process of implementation by administration and rearrangement of the administration structure because about 35% of the decisions of the administration has been reversed by the judicial or administrative judicial authorities. According to the research, it is seen that the majority of the cases (71%) were completed within the first two years.

Giriş

Hak arayışı ve adalet düşüncesi çağlar boyunca varlığını ve önemini korumuştur. Bu nedenle felsefe, yönetim ve eğitim gibi birçok farklı alanda hak ve adalet konularına yer verilmiştir. Bu konularla ilişkili bir diğer kavram da hukuktur. “Hukuk”, “hak” kelimesinin çoğul şeklidir (Yılmaz, 2005, 273). Bu kavramların taşıdığı önem, ülkelerin vatandaşların haklarının korumak ve adaleti sağlamak için hukuk sistemlerini geliştirmesine zemin hazırlamıştır. Birçok önemli medeniyet tarafından kanun oluşturma çabasına girilmesine örnek olarak: MÖ 2100’lü yıllardaki Ur Nammu (Sümer) kanunları, MÖ 1760’li yıllardaki Hammurabi kanunları, MÖ 449’lu yıllardaki 12 levha kanunları verilebilir.

Toplumlara özgü farklılıklar gösteren ve devletin yaptırım gücü ile korunan hukuk, sosyal ilişkilerde belirli bir düzen doğrultusunda hareket edebilmek için toplumda yaşayan tüm bireyler tarafından içselleştirilmelidir. Hukuk ve adalet anlayışının içselleştirilmesinde eğitimin, eğitim örgütlerinde adaletin sağlanmasının öneminin oldukça büyük olduğu düşünülmektedir. Hukuk ve adalet duygusu tüm vatandaşlarda en etkili şekilde eğitimle kazandırılabilir. Söz konusu kavramlar eğitimin işlevleri vasıtasıyla; ekonomik, toplumsal, siyasal ve bireysel tüm alanlara yayılır. İdeal hukuk ve adalet anlayışının eğitimle bireylere kazandırılmaması durumunda, artan adli vakaların; toplum ruh sağlığına, toplumsal güvene, ülke ekonomisine zarar vereceği değerlendirilebilir.

Günümüzde öğrencilerin, genç yaşlardan itibaren kendi hakları konusunda gerekli bilinç ve farkındalığa sahip, haklarını müdafaa edebilen, başkalarının haklarını bilen ve bunlara saygı gösteren kişiler olması, insan haklarının hâkim olduğu demokratik bir hukuk devleti fikrinin gerçekleştirilebilmesi için önem arz etmektedir (Hareket, 2018, 10).

Adalet, ayrımcılığın, imtiyazın ortadan kaldırılıp liyakat ilkesi çerçevesinde hareket edilmesidir (Akçetin, 2013). Lambert’e (2003) göre, toplumlar için önemli olan “adalet” ve “doğruluk” kavramları, örgüt yaşamında “örgütsel adalet” olarak nitelendirilmektedir. Toplum için önem taşıyan adalet, çalışanlar için de önemlidir. Lerner’in (1977) “*Adalet Güdüsü Teorisi*”nde, örgüt içinde çalışanların temel kaygısının adalet olduğuna dikkat çekmesi, adalet algılarının çalışanların tutum ve davranışlarını etkilediğini ortaya çıkaran araştırma bulgularının (Beugre ve Robert, 2001, 324) olması bunun ispatı niteliğindedir. Ayrıca çalışanların örgütlerindeki adalet algılarında yaşanan düşüklük örgüte bağlılıklarını olumsuz etkiler. Bu durum örgüte zarar verir (Özdevecioğlu, 2003). Bu nedenle çalışanların adalet arayışını yansıtan hukuki konuların özellikle eğitim, sağlık gibi önemli ve yaygın kurumlarda birey ve örgüt boyutuyla çok yönlü olarak ele alınarak değerlendirilmesi gerekir.

Eğitim alanında hukuku ilgilendiren konularla ilgili çalışmalar, “Eğitim Hukuku” kavramının oluşmasında rol oynamıştır. Bu çalışmalara örnek olarak Çetin’in (2019) ve Güneş’in (2019) adaletin ne düzeyde algılandığını belirlemek amacıyla eğitimcilerle yaptıkları araştırmalar verilebilir. Bunun yanında; öğretmenlerin örgütsel adalet algıları ile, iş doyumunu ve örgütsel bağlılık (Yozgat, 2019), yalnızlık algısı (Çetin-Atasoy, 2019), mobbing (Potuk,

2017), işe yabancılaşma (Kasapoğlu, 2015), örgütsel sinizm (Özcan, 2014) arasındaki ilişkilerde araştırmacılar tarafından incelenmiştir.

Toplum adına düşünülebilmeyi gerektiren eğitim hukuku (Aral, 2012, 145) çeşitli hukuk dalları ile bağlantılıdır. Eğitim hukukuna, konu yönünden kaynaklık yapan hukuk dallarından biri de idare hukukudur (Hareket, 2018, 122). Literatür incelendiğinde idare hukukundaki; yer değişikliği, öğretmen-yönetici ataması ve uzman öğretmenlik gibi konularda yaşanan sorunlara yer verildiği görülmektedir. Örneğin; yer değiştirmeye ilişkin incelenen çalışmalarda, Yılmaz ve arkadaşları (2012) yer değişikliğinin kurum kültürünü olumsuz etkileyeceğini, iletişim ve uyum sorunlarına neden olacağını ve bireysel çalışma ortamına zarar vereceğini ifade etmiştir. Aydoğan (2014, 96) araştırmasında yer değişikliğine maruz kalan genç ve orta yaş aralığındaki personelin iş tatminlerinin düşük olduğunu saptamıştır. Onural (2005) yöneticilerin yer değiştirmesinin yöneticileri kısmen mağdur ettiğini, yeni kurum ve çevrede uyum sorunu yaşanmasına sebep olduğunu belirlemiştir. Murat (2016, 111) ise, yöneticilerin yer değiştirmesinin her ne kadar yönetici yaşamlarında kaygıya neden olduğunu belirlese de süre sınırlandırmasına bağlı yer değişikliklerinin yöneticilere türlü yönlerden katkı sağladığını, uzun vadede bu uygulamanın yararlı olacağını belirtmiştir. Bu konudaki yakınmaların çeşitli platformlarda öğretmenler tarafından dile getirildiği görülmektedir (Memurlarnet, 2019).

Uzman öğretmenliğe ilişkin mağdur olduklarını düşünen öğretmenlerin isyanları, zaman zaman basında yer alıp, çeşitli forumlarda tartışılmıştır. Basında yer alan bir habere göre Türk Eğitim-Sen İzmir 1 No'lu Şube Başkanı Merih Eyüp DEMİR, aşağıdaki ifadelerini kullanarak yıllardır uzman öğretmenlik sınavı yapılmamasının kanuna uygun olmadığını belirtmiştir (Kamudanhaber, 2014).

Öğretmenlik Kariyer Basamaklarında Yükselme Yönetmeliğinde yer alan yüzde 20'lik kontenjan oranı da iptal edildiğinden uzman öğretmenlik talebinin yeterli kontenjan olmadığı yönüyle reddedilmesinin de dayanağı kalmamıştır. Mahkeme kararı sonucunda ise bakanlık tarafından herhangi bir işlem yapılmamıştır. Belirli periyotlarla bu konuda çalışmalar yapıldığı deklare edilmiş olmasına rağmen bugüne kadar somut bir adım atılmadığı ortadadır (Cnntürk, 2018).

Türkiye de adalet konusunda yazılan tezler incelendiğinde bu kavramın hukuk açısından ele alındığı, konunun eğitim ve eğitimciler açısından çok fazla ele alınmadığı görülmektedir. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tez tarama merkezinde "eğitim, adalet" anahtar kelimeleri ile yapılan taramada 27 teze, "eğitim, hukuk" ile ilgili yapılan taramada 4 teze ulaşılmış; "eğitim, dava" kelimeleri ile yapılan taramada ise hiçbir teze ulaşılamamıştır. Ayrıca, Milli Eğitim Müdürlüğündeki davaların incelendiği bir araştırmaya da rastlanmamıştır. Fakat özellikle eğitim kurumlarında hak arama arayışına neden olan konuların neler olduğunu bilmek gerektiği söylenebilir. Çünkü adalet duygusunun ve hukuk bilincinin kazandırılmasında mihenk taşı olan ve toplumun büyük bir kesimine hitap eden eğitim örgütlerinin örnek yapıda olması beklenmektedir. Bunun yanında mutlu vatandaş mutlu devlet anlayışı çerçevesinde geleceğin büyükleri ve topluma yön vericileri olan

öğrencileri yetiştiren eğitimcilerin sorunlarının dile getirilmesinin büyük önem arz ettiği düşünülmektedir. Sorunları çözülen, böylece gerek iş hayatında gerekse toplum içinde mutlu ve huzurlu olan eğitimcilerin iş performanslarının artması, bunun da öğrencilere ve tüm topluma olumlu şekilde yansması muhtemeldir. Bunun için öncelikle meselenin geniş anlamda ele alınması, kaynağın ve sorun teşkil eden yapının doğru tespit edilmesi büyük önem taşır. Burada yapılan doğru tespitlerin doğru çözümleri getireceği göz ardı edilmemelidir. Çünkü bir meselenin çözümünün belirleyici niteliği, onun doğru bir şekilde formüle edilmesiyle mümkündür (Boran, 2018, 65). Bundan dolayı yapılan araştırmada eğitim camiasında yaşanan sorunlar, Milli Eğitim Müdürlüğünde açılıp karara varılan davalar incelenerek doküman analizi yoluyla ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bir başka ifadeyle araştırmada hem hukuk hem de eğitim branşları ortak bir süzgeçten geçirilerek, getirilebilecek çözümler ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu amaçla: davaların açıldığı yıllar, davaları açanların cinsiyetlere göre gruplanması, davaların idareye olan maliyeti, davanın açıldığı yargı kolu, davanın konusu, dava açanların bağlı bulunduğu sendika, davanın açılış türü, dava açan kişinin görev yaptığı eğitim kademesi, dava açan kişinin branşı, dava açan kişinin alanı, dava açan kişinin kıdemi, davanın sonucu, yargılama süresi, idarenin davalardaki konumu ve davaların tarafları gibi durumlar belirlenmeye çalışılmıştır. Böylece Milli Eğitim Müdürlüğünde yaşanan hukuki sorunlara projeksiyon tutarak etkili-verimli iletişim ve iş birliği geliştirmeye; eğitim çalışanlarının hukuksal anlamda nelerle karşılaştıkları ve bunun çözümü için ne gibi yollar izlenebileceği noktasında değerlendirmelerde bulunarak eğitim politikacılarının ve yöneticilerin eksik gördükleri hususları gidermelerine katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma yönteminde doküman analizi yöntemi kullanılmış ve içerik çözümlemesi yapılmıştır. Doküman analizi hem yazılı hem de görsel dokümanları incelemek veya değerlendirmek amacıyla yapılan sistemli bir işlemdir (Bowen, 2009). Doküman analizi yöntemi; dokümanlara ulaşma, orijinalliğinin kontrol edilmesi, dokümanların anlaşılması, verilerin analiz edilmesi ve verilerin kullanılması olmak üzere beş aşamadan oluşmaktadır (Kıral, 2020). Doküman analizinin iki çeşidinden biri olan içerik çözümlemesi, belirli bir kitap ya da dokümanın önceden belirlenmiş bazı özelliklerinin sayısal hale getirilerek ortaya konması amacıyla yapılır (Karasar, 2005, 82). Yapılan bu araştırma da içerik çözümlemesi türüne uymaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada belirlenen; "Milli Eğitim Müdürlüğünün Taraf Olduğu ve Karara Varılan Davaların Bazı Değişkenlere Göre Analizi" probleminin yapısına uygun olacak biçimde Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde kayıtlı olan dokümanlara (Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde 2012-2019 yılları arasında açılmış ve sonuçlanmış olan 424 dava dosyasına) başvurulmuştur. Bu incelemede başlangıç olarak 2012 yılının alınmasının nedeni, kurumun

bu tarih itibariyle bir hukuk şubesi oluşturması ve dosyaların 2012 tarihi itibariyle belirli bir düzen ve arşivleme kriterleri doğrultusunda saklanmasıdır. Kurumda bu tarih itibariyle toplam 572 dava dosyası bulunmasına rağmen, devam eden 148 dosyanın sonuç analizi yapılmasının mümkün olmayacağı öngörüldüğü için araştırmaya sadece 31.12.2019 tarihi itibariyle sona ermiş 424 dava dosyası alınmıştır. Bu dokümanlar kurumun arşiv kayıtları taranarak ortaya çıkarılmıştır. Söz konusu sistem resmi kurumun kullandığı bir sistemdir ve dolayısıyla dokümanlar güvenilirdir. Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü Hukuk Şubesi'nde 01.01.2012 ile 31.12.2019 tarihleri arasında 457 karar dosyasına ulaşılmıştır. Bu kararlar içerisinde bulunan, doğrudan MEB'e karşı açılmış olan ve Burdur ili ile herhangi bir bağlantısı bulunmayan 33 karar, Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile ilgili olmadığı için araştırmaya dâhil edilmemiştir. Kalan 424 karar ise araştırma soruları (davaların açıldığı yıllar, davaları açanların cinsiyetlere göre gruplanması, davaların idareye olan maliyeti, davanın açıldığı yargı kolu, davanın konusu, dava açanların bağlı bulunduğu sendika, davanın açılış türü, dava açan kişinin görev yaptığı eğitim kademesi, dava açan kişinin branşı, dava açan kişinin alanı, dava açan kişinin kıdemi, davanın sonucu, yargılama süresi, idarenin davalardaki konumu ve davaların tarafları) kapsamında çalışmaya dâhil edilmiştir.

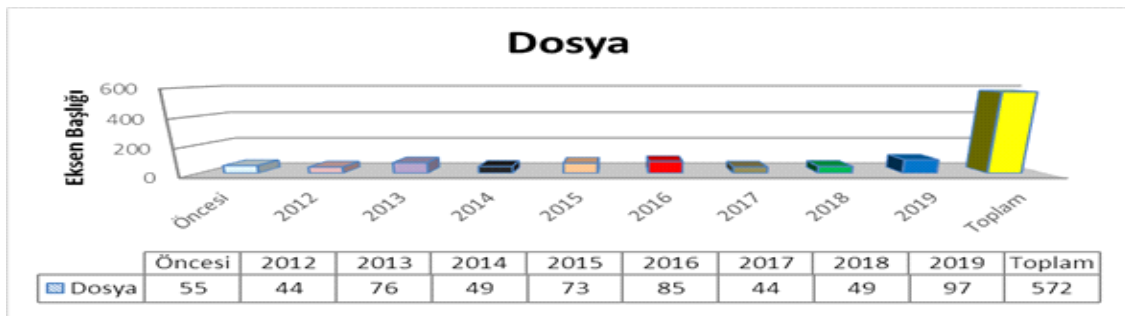
Verilerin Analizi

Toplanan verilerin analiz edilmesinde, içerik analizi tekniklerine başvurulmuştur. Kararların türlerine göre tespiti ise betimsel analizle yapılmıştır. Verilerin analizi için doküman analizinin aşamaları takip edilerek öncelikle kurumdaki dokümanlara ulaşılmış, dokümanların orijinal olup, olmadıkları tek tek kontrol edilmiş, dokümanların anlaşılması ve özümsemesi için bir süre beklenmiş, verilerin analiz edilmesi için veriler konu başlıkları çerçevesinde anlamlı gruplara ayrılmış ve elde edilen verilerin gizlilik çerçevesinde kullanılmasına özen gösterilmiştir.

Araştırmada güvenilirlik ve geçerliği sağlamak için; güvenilir, geçerli ve birincil kaynak olan dava dosyaları incelenmiştir. Ayrıca verilerin analizi yapılırken dava dosyaları sadece incelenmeyip, kaynağı ve oluşma biçimiyle bir arada değerlendirilerek yorumlanmaya, ulaşılan sonuçlar farklı kaynaklar tarafından desteklenerek doğrulanmaya çalışılmıştır.

Bulgular

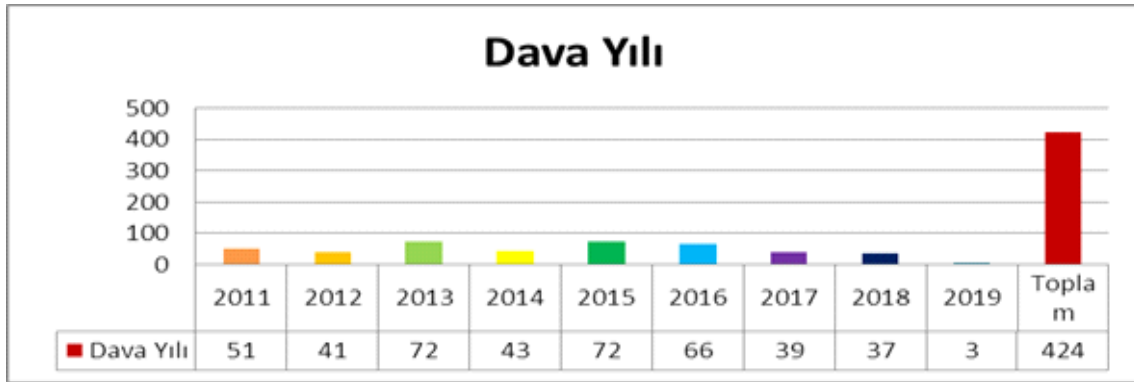
Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğünde 31.12.2019 tarihi itibariyle sonuçlanan bütün dava dosyalarının yıllara göre dağılımı Şekil 1'de incelenmiştir.

Şekil 1. Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde tutulan bütün dava dosyaları

Şekil 1 incelendiğinde, kurumda 2012 yılından itibaren toplamda 572 adet dosyanın bulunduğu görülmektedir. Bu sayı devam eden bütün dava dosyalarını göstermektedir. Araştırmaya dâhil edilenlerin 457 tanesinin sonuçlandığı, ancak 33 dosyanın doğrudan Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile ilgili olmadığı görülmüştür. Ancak 2012 yılından itibaren yapılan avukat ataması ve 2013 yılında yapılan memur atamaları ile hukuk şubesinin oluşumu tamamlanmış, bu süreçten itibaren de düzenli dosya tutulmasına başlanmıştır. Bu bağlamda 2012 yılından itibaren 2019 yılına doğru yaklaşıldıkça devam eden dosya sayısının arttığı, geçmişten günümüze yaklaştıkça eski tarihli davaların bitmesi neticesinde verilerin genel olarak eski tarihli dosyalardan elde edildiği ortaya çıkmıştır. Yapılan incelemelerde 2012 yılı öncesinde toplam 55 dava dosyasının bulunduğu görülmüştür. En çok davanın açıldığı yıl 97 dava ile 2019 yılı olmuştur. En az dava ise 44 dava ile 2012 ve 2017 yıllarında açılmıştır. Ayrıca araştırmada, dosya ve dava yılı ayrımı yapılmasının nedeni, incelemenin yapıldığı kurumdaki bütün dava dosyaları ile 31.12.2019 tarihi itibariyle sonlanmış ve araştırmaya dâhil edilmiş dosya farkının gösterilmek istenmesidir.

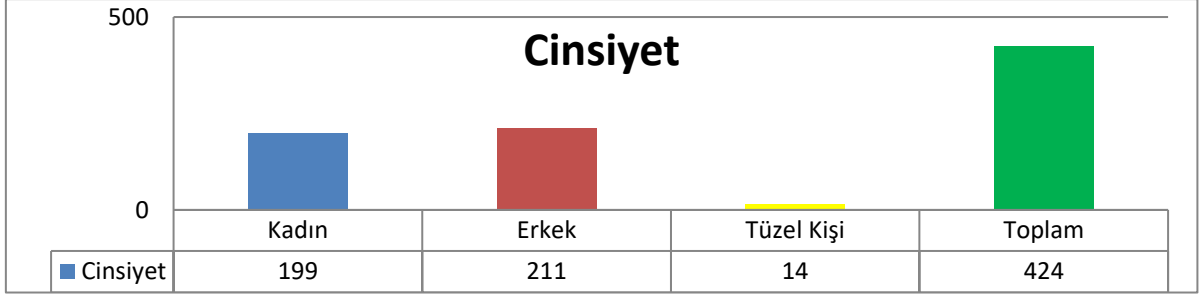
Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğünde 31.12.2019 tarihi itibariyle sonuçlanmış dava dosyalarının açıldığı yıllara göre dağılımı Şekil 2’de incelenmiştir.

Şekil 2. Sonuçlanan davaların açıldığı yıllar

Şekil 2 incelendiğinde, Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ndeki sonuçlanmış olan 424 dava içinde en çok 2013 ve 2015 yılı dava dosyalarının olduğu görülmektedir. 2012 öncesi açılmış 55 davanın 51’i, 2012 yılında açılmış 44 davanın 41’i, 2013 yılında açılmış 76 davanın 72’si, 2014 yılında açılmış 49 davanın 43’ü, 2015 yılında açılmış 73 davanın 72’si, 2016 yılında açılmış 85 davanın 66’sı, 2017 yılında açılmış 44 davanın 39’u, 2018 yılında açılmış 49 davanın 37’si ve 2019 yılında açılmış 97 davanın yalnızca 3 tanesi sonuçlanmıştır. Burada en yüksek oran yaklaşık %99 ile 73 davanın 72’sinin sonuçlandığı 2015 yılına aittir. En düşük oran ise 97 davanın yaklaşık %3’ünün sonuçlandığı 2019 yılına aittir.

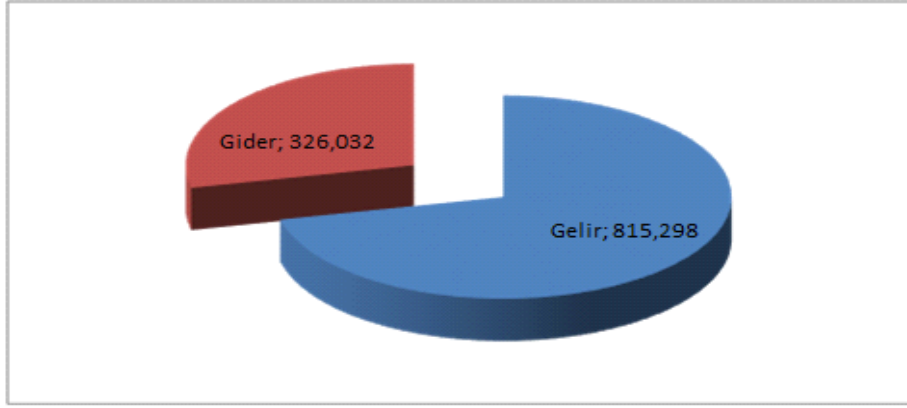
Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğünde 31.12.2019 tarihi itibariyle sonuçlanmış dava dosyalarının cinsiyete göre dağılımı Şekil 3’te incelenmiştir.

Şekil 3. Davaların cinsiyete göre dağılımı

Şekil 3 incelendiğinde dava açanların yaklaşık %50'sinin erkek (211), %47'sinin kadın (199), %3'ünün de tüzel kişi (14) olduğu tespit edilmiştir.

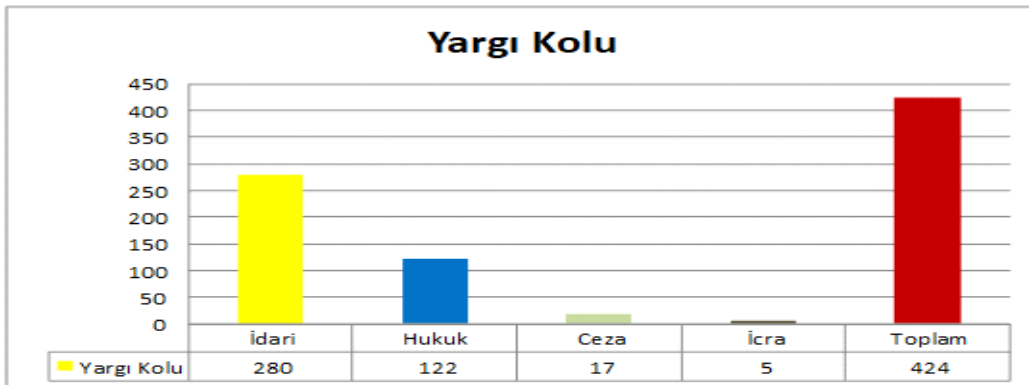
Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde 31.12.2019 tarihi itibarıyla sonuçlanmış olan davaların idareye maliyetine ilişkin veriler Şekil 4'te verilmiştir.

Şekil 4. Davaların idareye maliyeti

Yapılan incelemede 424 dava dosyasının 379 tanesinin gelir gider verisine ulaşılmıştır. Şekil 4 incelendiğinde bu dosyalardan idarenin lehine bitenlerden 815.298 TL gelir elde edildiği görülmektedir. Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ndeki dosyalardan kurum aleyhine sonuçlananlardan ise kurumun hesabından 326.032 TL gider çıkmıştır. Gelir gider dengesine bakıldığında %71 oranında kurumun kazandığı vekâlet ücretleri göze çarparken, kurumun kaybettiği davalarda ödediği ücretler ise %29 oranında kalmıştır.

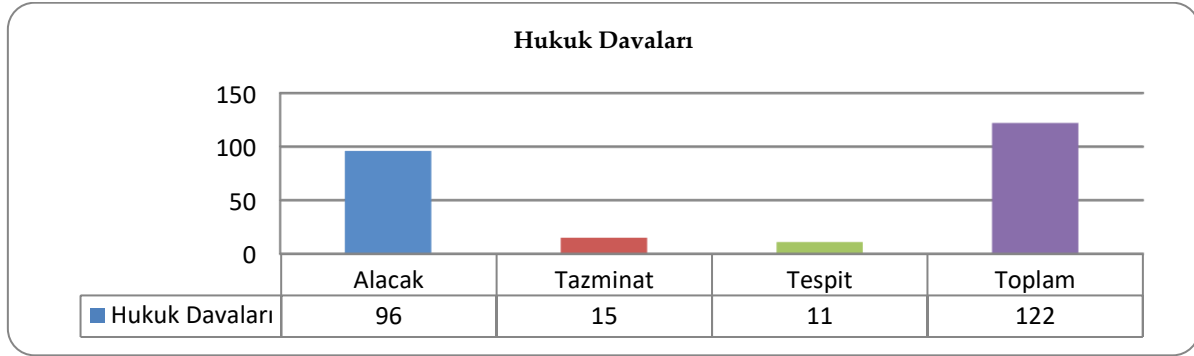
Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde 31.12.2019 tarihi itibarıyla sonuçlanmış olan davaların yargı konula göre dağılımı veriler Şekil 5'te verilmiştir.

Şekil 5. Davaların yargı koluna göre dağılımı

Şekil 5 incelendiğinde, karara varılan davaların yaklaşık %66'sının (280) idari yargıda açıldığı, bunu %29 (122) ile hukuk dosyalarının izlediği, ceza davalarının %4 (17), icra dosyalarının ise %1'de (5) kaldığı görülmüştür.

Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde 31.12.2019 tarihi itibariyle sonuçlanmış olan davaların konusuna göre dağılımına ilişkin veriler Şekil 6, 7 ve 8'de verilmiştir.

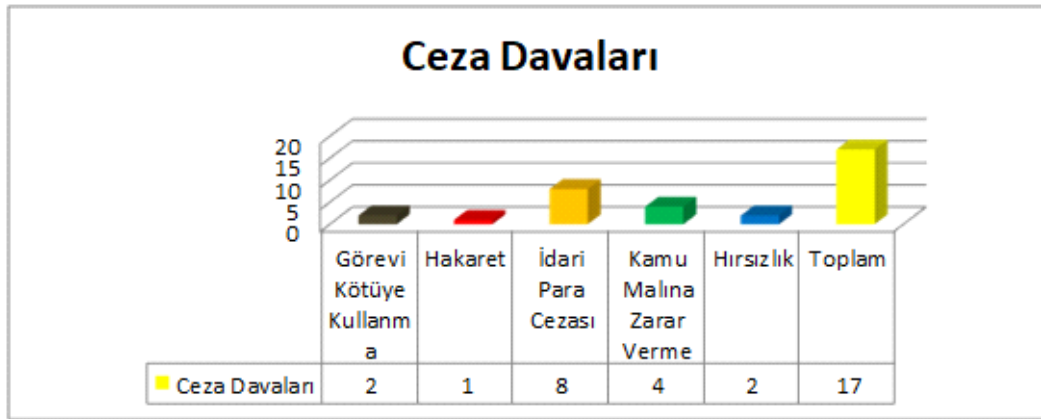

Şekil 6. Hukuk davalarının konusuna göre dağılımı

Şekil 6 incelendiğinde hukuk davalarının 96'sının alacak, 15'inin tazminat, 11'inin de tespit davası olduğu görülmüştür.

Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde 31.12.2019 tarihi itibariyle sonuçlanmış olan ceza davalarının konusuna göre dağılımına ilişkin veriler Şekil 7'de verilmiştir.

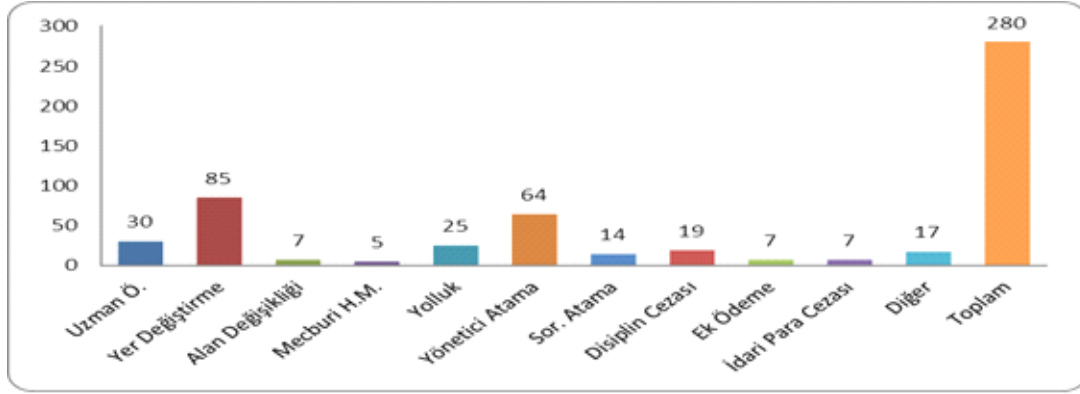
224

Şekil 7. Ceza davalarının konusuna göre dağılımı

Şekil 7 incelendiğinde, karara varılan 17 ceza davasının; iki tanesinin görevi kötüye kullanma olduğu, bir tanesinin kamu görevlisine hakaret davası olduğu, sekiz tanesinin verilen idari para cezasının iptali amacıyla açıldığı, dört tanesinin kamu malına zarar verme nedeniyle açıldığı, iki tanesinin de kamu mallarını çalan hırsızlar aleyhine açıldığı belirlenmiştir.

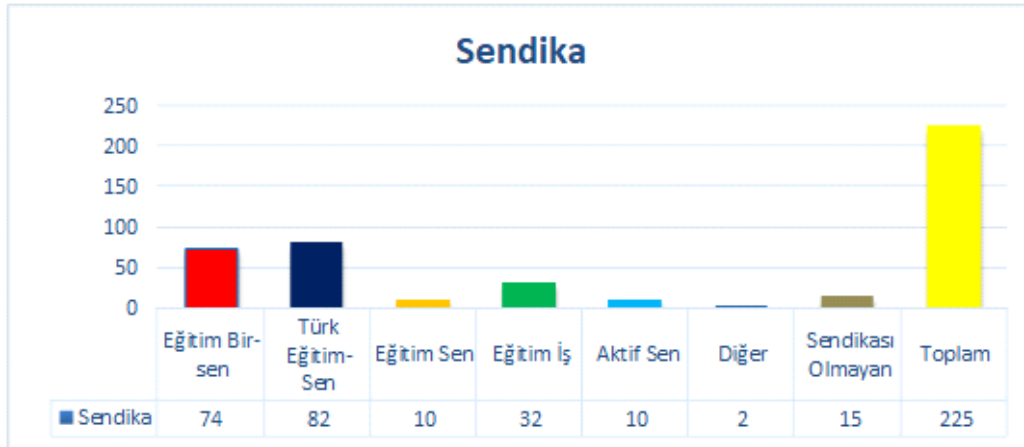
Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde 31.12.2019 tarihi itibariyle sonuçlanmış olan idari davaların konusuna göre dağılımına ilişkin veriler Şekil 8'de verilmiştir.

Şekil 8. İdari davaların konusuna göre dağılımı

Şekil 8 incelendiğinde ise idari yargıda karara varılan davaların %90'a yakınının uzman öğretmenlik, yer değiştirme, yönetici atama gibi memur işlemleri ile ilgili olduğu, diğer konuların çok az sayıda kaldığı ifade edilebilir. Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde 31.12.2019 tarihi itibarıyla sonuçlanmış olan dava dosyaları incelendiğinde toplam davaların %23'ünün (96 dava) alacak davası olduğu, onu %20 (85 dava) ile yer değiştirme davalarının izlediği, üçüncü sırada ise %15 (64 dava) ile yönetici atama davalarının yer aldığı görülmüştür.

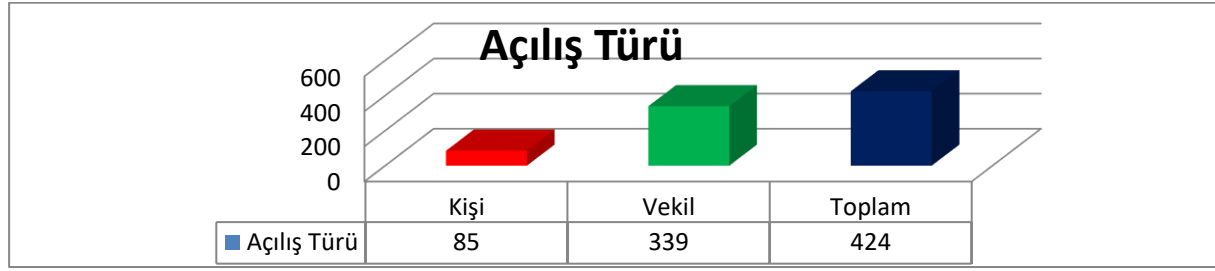
Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde 31.12.2019 tarihi itibarıyla sonuçlanmış olan davaların sendikaya göre dağılımına ilişkin veriler Şekil 9'da verilmiştir.

Şekil 9. Davaların sendikalara göre dağılımı

Araştırmada sonuçlanmış olan dava dosyaları incelendiğinde toplam dava açanların 225 tanesinin sendika bilgisine ulaşılmıştır. Şekil 9 incelendiğinde göre dava açanların %38'i (82 kişi) Türk Eğitim-Sen'e, %33'ü (74 kişi) Eğitim Bir-Sen'e, %14'ü (32 kişi) Eğitim-İş'e kayıtlı bulunmaktadır. Bunların dışında %4'ü Eğitim-Sen, %4'lük kısım ise Aktif-Sen'e, %1'i ise diğer sendikalara kayıtlıdır. %6'lık kesimin ise herhangi bir sendika kaydı bulunmamaktadır. Diğer bir değerlendirmeyle dava açan şahısların %93'ü sendikalıdır. Bu sendikalar içinde yer alan Aktif-Sen, FETÖ/PDY terör örgütü ile irtibatlı ve iltisaklı olduğu ve milli güvenliğe tehdit oluşturduğu gerekçesi ile Cumhurbaşkanlığı'nın 667 sayılı KHK'sı ile kapatılmıştır (Olağanüstü Hal Kapsamında, 2016).

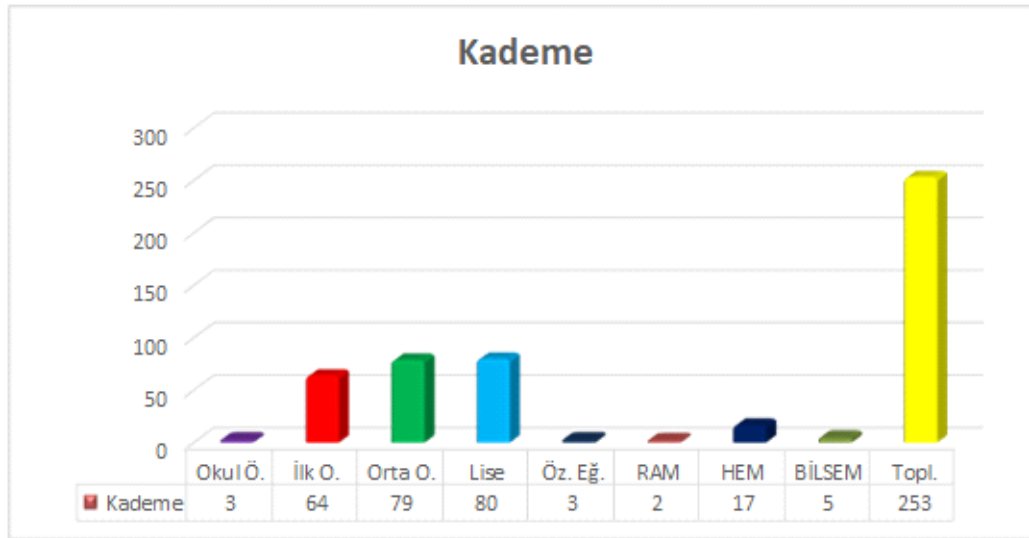
Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde 31.12.2019 tarihi itibarıyla sonuçlanmış olan davaların açılış türlerine göre dağılımına ilişkin veriler Şekil 10'da verilmiştir.

Şekil 10. Davaların açılış türlerine göre dağılımı

Şekil 10 incelendiğinde, davaların %80'inin (339) vekil aracılığıyla açıldığı, %20'sinin (85) ise vekil olmadan kişi veya kurumlarca doğrudan açıldığı görülmüştür.

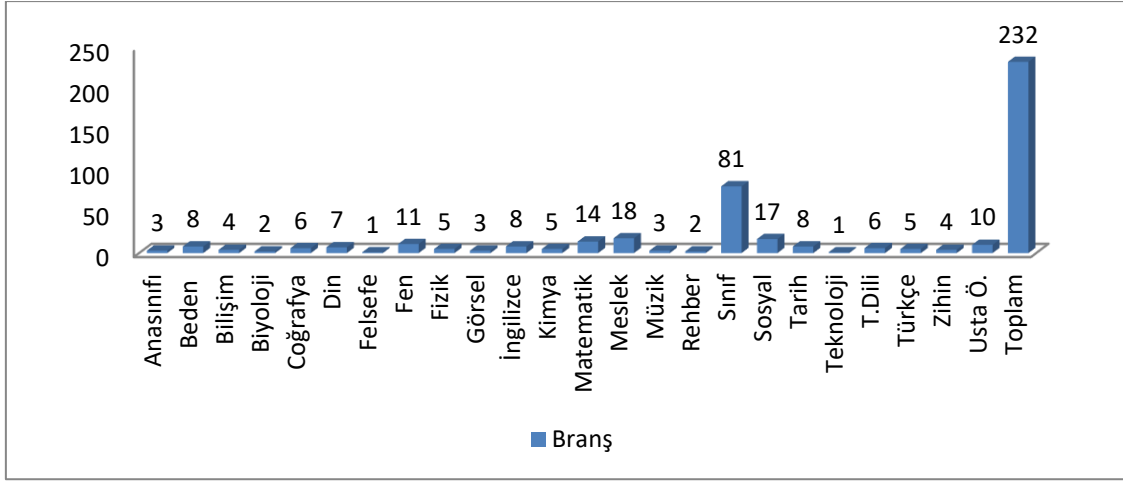
Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde 31.12.2019 tarihi itibariyle sonuçlanmış olan davaların eğitim kademesine göre dağılımına ilişkin veriler Şekil 11'de verilmiştir.

Şekil 11. Davaların eğitim kademesine göre dağılımı

Şekil 11 incelendiğinde, 424 dava dosyasının 257 tanesinin eğitimciler tarafından açıldığı görülmektedir. Eğitimcilerin taraf olduğu sonuçlanmış 257 adet dosyanın 253'ünün kademe verisine ulaşılmış, bunun sonucunda dava açanların büyük çoğunluğunun %32 (80 kişi) oranında lise eğitimcileri, %31 (79 kişi) ortaokul eğitimcileri, %25 (64 kişi) ilkokul eğitimcilerinden oluştuğu görülmüştür. Bunları %7 (17 kişi) ile Halk Eğitim Merkezi (HEM) eğitimcileri, %2 (5 kişi) ile Bilim Sanat Merkezi (BİLSEM) eğitimcileri, %1 (3 kişi) ile Özel Eğitim Merkezi eğitimcileri, %1 (2 kişi) ile Rehberlik Araştırma Merkezi (RAM) eğitimcileri, %1 (3 kişi) ile de okul öncesi eğitimcileri takip etmektedir.

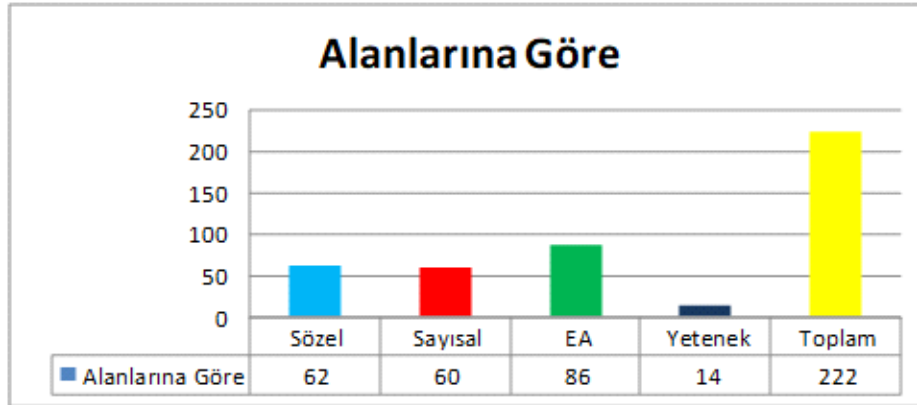
Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde 31.12.2019 tarihi itibariyle sonuçlanmış olan davaların eğitimcilerin branş türüne göre dağılımına ilişkin veriler Şekil 12'de verilmiştir.

Şekil 12. Davaların branş türlerine göre dağılımı

Tablo 12 incelendiğinde, 424 dava dosyasından 257 tanesinin öğretmenlerin açtığı davalardan oluştuğu, bunların da 232'sinin branş verisine ulaşıldığı görülmektedir. Dava açan eğitimcilerin %35'inin (81 kişi) sınıf öğretmeni olduğu, onu %8 (18 kişi) meslek öğretmenlerinin, %7 (17 kişi) ile de sosyal bilgiler öğretmenlerinin takip ettiği görülmüştür. Daha sonra ise sırasıyla %6 (14 kişi) matematik; %5 (11 kişi) fen bilgisi; %4 (10 kişi) usta öğreticiler; %3 (8 kişi) beden eğitimi, İngilizce ve tarih; %3 (7 kişi) din kültürü ve ahlak bilgisi; %3 (6 kişi) coğrafya ve Türk dili ve edebiyatı; %2 (5 kişi) fizik, kimya ve Türkçe; %2 (4 kişi) bilişim ve zihin engelliler; %1 (3 kişi) anasınıfı, görsel sanatlar ve müzik; %1 (2 kişi) biyoloji ve rehberlik; %0,5 (1 kişi) ile felsefe ve teknoloji öğretmenleri yer almaktadır.

Burdur İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nde 31.12.2019 tarihi itibarıyla sonuçlanmış olan davaların eğitimcilerin alanlarına göre dağılımına ilişkin veriler Şekil 13'te verilmiştir.

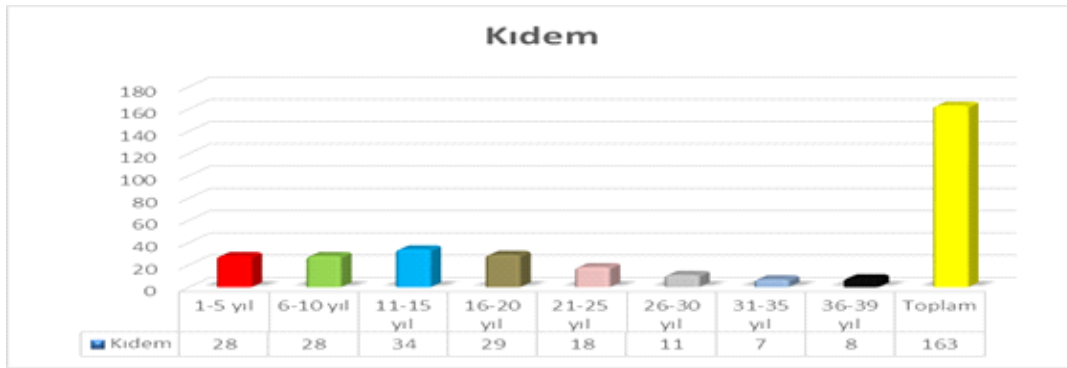

Şekil 13. Öğretmenlerin alanlarına göre dağılımı

Türk Dil Kurumu (TDK, 2019) sözlüğüne göre sayısal, sayıya dayanan konuları kapsayan; sözel ise sosyal konuları kapsayan dersler bütünüdür. Bu kavramlar esas alınarak dava açan öğretmenler alanlarına göre gruplara ayrıldığında ise eşit ağırlık (EA) alanlarındaki öğretmenlerin (Sınıf Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Rehberlik) %39 (86 kişi) ile 3 branş toplamında ilk sırada yer aldığı; sözel alanlardaki öğretmenlerin (Türkçe, Türk dili, Tarih, Sosyal bilgiler, Rehberlik, İngilizce, Felsefe, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Coğrafya, Zihin Engelliler) %29 (64 kişi) ile 10 branş toplamında onları takip ettiği; sayısal alanlardaki

öğretmenlerin (Fizik, Kimya, Biyoloji, Matematik, Bilişim, Meslek, Fen Bilgisi, Teknoloji ve Tasarım) %27 (60 kişi) ile sekiz branş toplamında üçüncü sırada yer aldığı; yetenek dersi öğretmenlerinin ise (Görsel Sanatlar, Müzik, Beden Eğitimi) %6 (14 kişi) ile dört branşta en az sayıya sahip olduğu görülmüştür. Burada usta öğreticiler herhangi bir bölüme dâhil olmadıkları veya bütün alanları da kapsadıkları düşünüldüğü için ortalamaya dâhil edilmemişlerdir. Bu nedenle 257 olan öğretmen sayısında bir azalma yaşanmış, verisine ulaşılabilen 222 öğretmen üzerinden bir değerlendirme yapılmıştır.

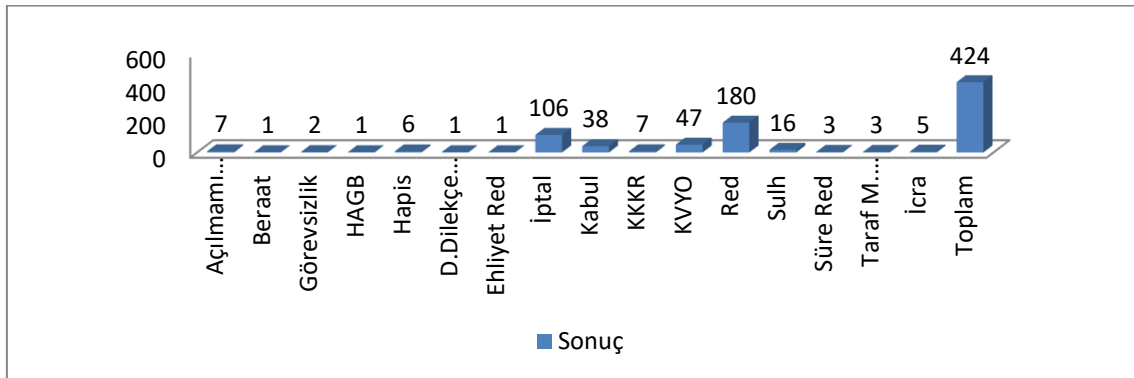
Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde 31.12.2019 tarihi itibarıyla sonuçlanmış olan davaların eğitimcilerin kıdem yıllarına göre dağılımına ilişkin veriler Şekil 14'te verilmiştir.

Şekil 14. Davaların eğitimcilerin kıdem yılına göre dağılımı

Şekil 14 incelendiğinde, 257 eğitimcinin 163 tanesinin kıdem yılı verisine ulaşıldığı görülmektedir. Dağılımın çok geniş olması nedeniyle veriler beşer yıllık gruplara ayrılmıştır. Buna göre dava açan eğitimcilerin en fazla yoğunlaştığı kıdem yılı %21 (34 kişi) ile 11-15 yıllık kıdeme sahip eğitimciler olmuştur. 1-5 yıllık kıdeme sahip olanlar, 6-10 yıllık kıdeme sahip olanlar ve 16-20 yıllık kıdeme sahip olanlar hemen hemen aynı sayıda (28, 28, 29 kişi) yer almıştır.

Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde 31.12.2019 tarihi itibarıyla sonuçlanmış olan davaların sonuç türlerine göre dağılımına ilişkin veriler Şekil 15'te verilmiştir.

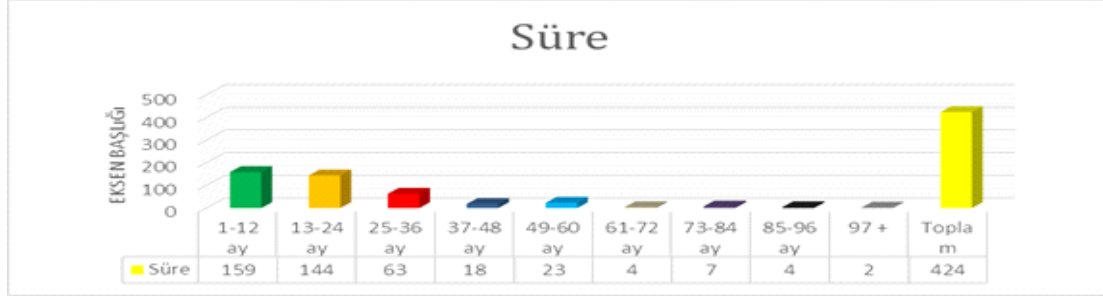

Şekil 15. Davaların sonuç türlerine göre dağılımı

Şekil 15 incelendiğinde, davaların %42'sinin (180) davanın reddi ile, %25'inin (106) ise dava konusu işlemin iptali ile sonuçlandığı görülmektedir. Bunları %11 (47) ile karar verilmesine yer olmaması (KVYO), %9 (38) ile davanın kabulü kararları izlemektedir. Verilen kararlar gözden geçirildiğinde davanın açılmamış sayılması, beraat, görevsizlik, hükmün

açıklanmasının geri bırakılması, hapis, dava dilekçesinin iptali, davanın ehliyet yönünden reddi, kısmen kabul kısmen red, sulh, davanın süre yönünden reddi, idarenin taraf mevkiinden çıkarılması ve icra takipleri ise kalan kararları oluşturmaktadır.

Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde 31.12.2019 tarihi itibariyle sonuçlanmış olan davaların yargılama sürelerine göre dağılımına ilişkin veriler Tablo 16'da verilmiştir.

Şekil 16. Davaların yargılama sürelerine göre dağılımı

Şekil 16 incelendiğinde, davaların genel olarak %71 (303 dosya) oranında ilk yirmi dört ay içinde sonuçlandığı görülmüştür. En kısa davanın ceza mahkemesinin görevsizlik kararıyla sonuçlandığı ve bir ay sürmüş bir idari para cezası davası olduğu; en uzun davanın ise 2003 yılında açılıp 2018 yılında sonlanmış, davanın reddi ile sonuçlanmış ve 15 yıl bir ay sürmüş bir tazminat davası olduğu tespit edilmiştir.

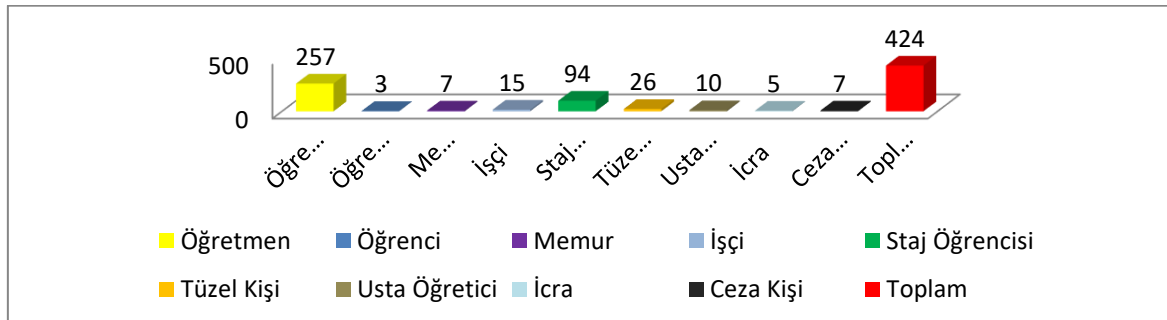
Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde 31.12.2019 tarihi itibariyle sonuçlanmış olan davaların idarenin davadaki konumuna göre dağılımına ilişkin veriler Şekil 17'de verilmiştir.

Şekil 17. Davaların idarenin konumuna göre dağılımı

Şekil 17 incelendiğinde, idarenin %97 (412) oranında davalı, %2 (7) davacı, %1 (5) de icra takipçisi konumlarında yer aldığı görülmüştür.

Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde 31.12.2019 tarihi itibariyle sonuçlanmış olan davaların taraflarına göre dağılımına ilişkin veriler Şekil 18'de verilmiştir.

Şekil 18. Davaların taraflarına göre dağılımı

Şekil 18 incelendiğinde, Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde karara varılan davalardaki tarafların 257 kişiyle (%61) büyük oranda öğretmenler olduğu görülmektedir. Öğretmenleri 94 kişi ile (%22) alacak davası açan stajyer öğrenciler izlemektedir. Bunları tüzel kişiler (%6), işçiler (%3), usta öğreticiler (%2), ceza davalarındaki taraflar (%2), memurlar (%2), icra dosyası tarafları (%1) ve öğrenci velileri (%1) takip etmektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde açılmış olan dava dosyalarının tamamı incelendiğinde 572 dosyanın 2012-2016 yılları arasında düzensiz bir artış gösterdiği, 2016 yılındaki FETÖ/PDY darbe girişiminden sonra göze çarpan düzeyde bir düşüşe girdiği, 2017 yılından itibaren de her yıl belirli aralıkta artış gösterdiği, bütün yıllar baz alındığında 2019 yılında dosya sayısının en yüksek sayıya ulaştığı görülmüştür. Sonuçlanan davalar açısından veriler kontrol edildiğinde ise, 2015 yılından itibaren 2019 yılına kadar dosya sayısının giderek düştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Bunun nedeni de yıllar ilerledikçe eski tarihli dava dosyalarının sonuçlanma oranındaki fazlalıktır. En yüksek dosya kapanma oranı 2015 yılı dava dosyalarında, en düşük sona erme oranı da 2019 yılında gözlemlenmiştir. 2019 yılının araştırmanın yapıldığı tarihe çok yakın olması ve dosyaların büyük bir kısmının halen devam ediyor olması, 2019 yılı dosyaların sona erme oranını oldukça düşürmüştür. Ancak 2015 yılı dosyalarında %99 sona erme oranına ulaşılmasının ve bunun araştırmanın esas alındığı en eski tarih olan "2012 yılı öncesi" dosyaları geride bırakmasının yargı kararlarının sonuca bağlanma süresiyle alakalı olduğu düşünülmektedir. Bunların dışında 2012 yılından günümüze yaklaştıkça dosyaların sona erme oranlarında genel olarak bir azalma olduğu, 2019 yılında ise bu oranın %3'e kadar düştüğü ortaya konulmuştur.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK), 04.02.2020 tarihinde açıkladığı 2019 yılı itibariye Türkiye'nin nüfus verilerine göre Türkiye'de %50,2 erkek, %49,8 kadın yaşamaktadır (Hürriyet, 2020). Bu veriler ile Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü verileri karşılaştırıldığında, verilerin oran olarak da birbirine çok yakın olduğu, karara varılan davalardaki cinsiyet dağılımının Türkiye ortalamasına hemen hemen uyduğu sonucuna varılmıştır. Bunların haricinde de cinsiyetin dava açma açısından önemli bir değişken olmadığı, kadınların da en az erkekler kadar haklarını arama konusunda bilinç sahibi oldukları değerlendirilebilir.

Kurum aleyhine açılan veya kurumun açtığı davaların idareye olan maliyeti açısından 424 dosyadan ulaşılan 379'unun gelir gider verisi incelenmiştir. Yapılan incelemeler sırasında 2012 öncesi dava dosyalarının gelir gider verilerine ulaşılmasında güçlükler yaşanmıştır. Bunun sebebi de kurumun 2012 yılından itibaren hukuk şubesi oluşturması, bu tarihten önceki dosyaların bazılarının ilgili birimler tarafından tutulması veya hiç tutulmamasıdır. Bunun haricinde bazı dosyalarda da mahkemeler vekâlet ücreti yönünden bir karar vermemiş, dolayısıyla idare bir vekâlet ücreti kazanamadığı gibi, idarenin kasasından da bir ücret çıkmamıştır. Verilerine ulaşılan 379 dava dosyası incelendiğinde idarenin bu dosyalardan 815.298 TL gelir elde ettiği, buna karşılık idarenin kasasından ise 326.032 TL para çıktığı tespit edilmiştir. Yüzde olarak karşılaştırıldığında ise idarenin %71 oranında davalardan gelir elde

ettiği, %29 oranında ise ödeme yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Zaten idareye karşı açılan davaların 180 tanesinin “davanın reddi” kararı ile sonuçlanmasına karşın, idarenin yaptığı işlemin iptalini içeren 106 adet kararın mevcut olması da bunu doğrulamaktadır. Bir başka ifadeyle davaların kazanılma kaybedilme oranlarıyla, elde edilen gelir ve kasadan çıkan para arasında doğru bir orantı olduğu saptanmıştır.

Dava dosyalarının incelenmesi sonucu kurum aleyhine açılan veya kurumun açtığı davaların %66’sının idari dava olduğu görülmüştür. Bunun nedeni olarak Milli Eğitim Müdürlüklerinin bir kamu kurumu olması gösterilebilir. Ayrıca İl Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde görev yapan öğretmenlerin de idareye karşı açmış oldukları davaların bu ortalamaı yükselttiği söylenebilir. Toplam içinde %29’luk paya sahip olan hukuk davalarının ise %77’sinin stajyer öğrenciler tarafından açıldığı görülmüştür. İdari davaların taraflardan en az birinin idare olduğu göz önüne alındığında ve araştırmanın yapıldığı Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nün de Burdur Valiliği’ne bağlı bir kamu kurumu olduğu dikkate alındığında, kurumun muhatap olduğu dava dosyalarının genel olarak idari dava dosyaları olmasının bir tesadüf olmadığı, bu durumun kamu kurumunun doğal yapısının bir yansıması olduğu değerlendirilmesi yapılabilir.

Türkiye ortalamasına bakıldığında 2019 yılı itibariyle en çok açılan hukuk davası türünün %16 ile veraset davası olduğu görülmüştür (Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2019, s. 149). Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nde açık ara ilk sırada yer alan alacak davalarının (%79) ise Türkiye genelinde %11 ile üçüncü sırada yer aldığı, tazminat davası açılma oranının %6, tespit davası açılma oranının ise %3’te kaldığı verilere yansımıştır (Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2019, s. 139). Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nde alacak davalarının büyük çoğunluğu stajyer öğrenciler tarafından açılmış, tazminat davaları genel olarak kamu zararına uğrayan idare tarafından ilgili öğretmenlere karşı açılmış, tespit davaları ise geçmiş yıllarda kurumda çalışıp kendisine eksik ödeme yapıldığını iddia eden üçüncü kişiler tarafından bu durumun hüküm altına alınması amacıyla açılmıştır.

İdari davalar açısından yapılan incelemede ise ilk göze çarpan husus konu çeşitliliğinin fazlalığıdır. Hukuk davalarında üç, ceza davalarında beş konu başlığı varken bu sayı idari davalarda 24’e çıkmaktadır. Bunun nedeni olarak da hem idari davaların sayısının diğer davalara göre fazla olması hem de MEB içinde önemli bir kitleyi oluşturan eğitimcilerin büyük bir oranda idari yargının görev alanına giren konularla karşı karşıya kalmasıdır. Türkiye geneli idari davaların konusuna göre dağılımı incelendiğinde %19 oranıyla memur işlemlerinin ilk sırada yer aldığı, onu %10 ile olağanüstü hal komisyonu işlemleri ve %9 ile imar işlemlerinin takip ettiği görülmüştür (Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2019, 266).

Hukuk davalarının %79’unun alacak davası, %12’sinin tazminat davası, %9’unun da tespit davası olduğu; ceza davalarının %47’sinin idari para cezasına karşı açıldığı, %24’ünün kamu malına zarar verme, %12’sinin de görevi kötüye kullanma davası olduğu; idari davalarinsa %30’unun yer değiştirme, %23’ünün yönetici atama, %11’inin uzman öğretmenlik işlemlerine karşı açıldığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle yargı türlerindeki konu

başlıklarında çeşitlilik arttıkça en fazla sayıda çıkan dava konularının oranında bir düşüş gözlemlendiği sonucuna varılabilir. Sadece üç konu başlığında davaların açıldığı hukuk davalarında 96 alacak davası %79 gibi çok büyük bir orana ulaşırken, yirmi dört farklı konu başlığında davaların açıldığı idari yargıda 85 yer değiştirme davası %30'luk bir oranda kalmaktadır. Bu da çeşitliliğin ve dava sayısı çokluğunun oranı düşürmesinin doğal bir sonucu olarak yorumlanabilir.

İdari davalar içinde yüksek oranda karşılaşılan yer değiştirme davaları incelendiğinde; rotasyon uygulaması nedeniyle yer değişikliği uygulamasına tabi olan okul yöneticilerinin yaşadığı duygusal, sosyal ve kültürel karmaşayı dikkate almadan yapılan yer değişikliği uygulamalarının başarıyı olumsuz yönde etkilediği görülmektedir (Tonbul ve Sağıroğlu, 2012). Okullardaki örgütsel ve yapısal sorunları çözmeden, diğer önemli parametrelere dokunmadan sorunun çözümünü sadece yer değişikliğinde aramanın bu uygulamadan beklenen sonucu getirmediği aşikârdır (Tonbul ve Sağıroğlu, 2012). Yer değiştirme kavramı eğitim alanında işteki bıkkınlık ve tekdüzeliğin önlenmesi için gerçekleştirilebilmektedir (Balcı, 2010, 120). Zorunlu yer değişikliği uygulaması ile öğretmenin bir yerleşim yerine mahkûm kalmasının önlenmesi, mesleki körleşmenin önüne geçilmesi ve çalışma barışının sağlanması amaçlanmış ancak siyasi kadrolaşma ve bazı öğretmenlerin emekliliğe sevkinin hızlandırılması gibi kaygılar uygulamada ön plana çıkmıştır (Memişoğlu, Yılmaz, İsmetoğlu ve Erbaş, 2015, 1133).

Sayıştay'ın MEB için düzenlemiş olduğu 2019 Yılı Denetim Raporu'nda, ilçe milli eğitim müdürlüğü kadrolarına liyakat ve kariyer ilkeleri doğrultusunda atama yapılmadığı, bu kadrolara objektif kurallar çerçevesinde atama yapılmamasının kamu yararı ve hizmet gereklerine aykırı olduğu vurgulanmıştır (Sayıştay, 2020). 657 sayılı DMK'nın ilgili maddelerinde idareye tanınmış olan takdir yetkisinin sınırsız olmadığı, bu duruma aykırı hareket edilmesinin kurum içi barışı ve çalışma isteğini olumsuz yönde etkilediği belirtilmiştir (Sayıştay, 2020). Atamalarda adalet ve eşitlik çerçevesinde hareket edilmesi gerektiği, hukuka aykırı atamaların iptal edilerek sonraki atamalarda yasal düzenlemeler çerçevesinde hareket edilmesi istenilmiştir (Sayıştay, 2020).

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Temmuz 2019 verileri incelendiğinde Türkiye'de memurların sendikalaşma oranı %67 olarak belirlenmiştir (Işık ve Aşıkçı, 2019, 92). Eğitim, öğretim ve bilim hizmetlerinin yaklaşık 785 bin üye ile toplam sendikalı olan 1.7 milyon memurun %46'sını oluşturduğu, bunların içinde de Eğitim Bir-Sen'in 433 bin üye ile %55 ile ilk sırada yer aldığı belirtilmiştir (Işık ve Aşıkçı, 93). Dava açan memurlar açısından yapılan incelemede ise genel toplamdaki aksine Türk Eğitim-Sen'e kayıtlı memurların %38 ile ilk sırada yer aldığı, genel toplamda %55 orana sahip olan Eğitim Bir-Sen'e kayıtlı memurların dava açma oranının %33'te kaldığı belirlenmiştir. Herhangi bir sendikaya kaydolmayan memurların ise %7 oranında kaldığı tespit edilmiştir. Burada hareketle yetkili sendika dışında kalan sendikaya mensup olan memurların dava açma oranının toplamda %60 olduğu, yetkili sendika dışındaki memurların kendilerini daha çok hak ihlaline uğramış olarak kabul edip yargısal yollara başvurmakta öne çıktıkları söylenebilir. Diğer bir açıdan

değerlendirilecek olunursa sendikalı öğretmen sayısının yüksek oluşunun, sendikal desteğin önemini ortaya koyduğu düşünülebilir. Sendikaların grup duygusunu, eğitimcilerin kendilerine destek hissetmesini pekiştirdikleri ve yol gösterme, yönlendirme anlamında üyelerine fayda sağladıkları için önem arz ettikleri sonucuna varılabilir.

İl milli eğitim müdürlüğündeki davaların çok büyük oranda vekiller (avukat) aracılığıyla açıldığı, kişilerin kendilerini savunması için bir avukatın yardımına ihtiyaç duyduğu, il milli eğitim müdürlüğünün kendisini vekille temsil ettiğini bilen karşı tarafların bu durumun üstesinden gelmek için silahların eşitliği ilkesi doğrultusunda aynı yöntemle başvurduğu görülmüştür. Dolayısıyla kurumlara karşı dava kaybedilirse karşı vekâlet ücreti ödeneceğinin bilinci ve işin ciddiyetinin farkında olunması, ayrıca kurumun karşısında davacı ya da davalı sıfatıyla yer alanların eğitim durumu itibariyle toplumun büyük bir kısmının üstünde olması ve vekille temsilin önemini kavramış olmalarının bu durumun belirleyici unsuru olarak görülebilir.

Burdur ili geneli 2019 yılı eğitimci sayıları incelendiğinde toplam 3702 eğitimcinin görev yaptığı, bunların %35'inin (1285) lise eğitimcilerinden oluştuğu, %33'ünün (1236) ortaokul eğitimcisi, %24'ünün (870) ilkokul eğitimcisi, %8'inin (311) okul öncesi eğitimcisi olduğu görülmüştür. Bu veriler karşılaştırıldığında ilkokul, ortaokul ve lise eğitimcisi oranıyla, dava açan lise, ortaokul ve ilkokul eğitimcilerinin sayısının paralellik gösterdiği görülmüştür. En çok eğitimciyi içinde barındıran lise kademesi aynı zamanda en çok dava açan eğitim kademesi olmuştur. Bu doğrultuda, eğitimci sayısı ile bransa göre dava açma sayıları arasında paralellik olduğu söylenebilir. Ancak okul öncesi eğitimci sayısı oranı toplam eğitimci sayısının %8'ini oluşturmasına rağmen, dava açma oranında okul öncesi eğitimcilerinin %1 ile en az davanın karara varıldığı eğitim kademesi olmuştur. Okul öncesi öğretmenlerinin bu bağlamda dava açma konusunda daha çekingen davrandıkları ve bu anlamda biraz pasif kaldıkları düşünülebilir. Bunun dışında da okul öncesi öğretmenlerinin dava konularının yoğunlaştığı yer değiştirme ve yönetici ataması konularında diğer branşlara göre daha az sorun yaşadıkları değerlendirilebilir.

Dava açma sayılarının 11-15 yıllık kıdeme sahip olanlardan itibaren düzenli olarak bir inişe geçtiği söylenebilir. Yani 11-15 yıldan itibaren kıdem yılı arttıkça dava açma oranında bir düşüş gözlemlenmiştir. Bunun nedeni olarak eğitimcilerin dava konularının yoğunlaştığı yer değiştirme oranının kıdem yılı yükseldikçe düşmesi gösterilebilir. Bunun dışında 25 yıl ve sonrasında emeklilik oranının artmış olmasının, dava açan kişi sayısının düşmesi sonucunu doğurması da gayet olağandır. Demirel (2006) yaptığı çalışmada 20 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenlerin iş doyum düzeylerinin 19 ve altı yıllarda kıdeme sahip olanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Dolayısıyla iş doyum düzeyinin yüksek olduğu kıdemde bulunan öğretmenlerin dava açma oranının da düşük olduğu, iş doyumunu ile dava açma arasında önemli bir paralellik bulunduğu ve Demirel'in (2006) çalışmasının yapılan araştırma ile bu noktada örtüştüğü söylenebilir.

İdarelere karşı açılmış olan davaların %42 gibi büyük bir oranda davanın reddi ile sonuçlandığı, dolayısıyla davaların genel olarak idare lehine bittiği, bu sebeple idarenin yapmış olduğu iş ve işlemlerde haklı olduğunun mahkeme ilamlarıyla tescil edildiği sonucuna ulaşılabilir. Ancak dava konusu işlemin iptali (106) ve davanın kabulü (32) kararlarının da azımsanmayacak oranda olduğu da dikkat çekmektedir. İdarenin kararlarının yaklaşık %35 oranında adli veya idari yargı mercilerince bozulmuş olması, idarenin bu anlamda kendisine bir çekidüzen vermesi, yapılan iş ve işlemlerin uygulama aşamasında bir kez daha gözden geçirilmesiyle bu oranın daha aşağılara çekilebileceği, bu yolla da toplumsal barışın ve kişilerin iş huzurunun artmasının sağlanabileceği değerlendirilmektedir. Davanın kabulü kararlarından altı tanesinin idarenin davacı olduğu kararlarda yer aldığı, dolayısıyla idarenin lehine olduğu görüldüğü için sayılar arasında bir farklılık ortaya çıkmıştır. Karar verilmesine yer olmadığı (KVYO) (47) ve sulh (16) kararlarının genel olarak idare ile karşı tarafın gerek dava aşamasında gerekse davadan önce anlaşması sebebiyle verildiği görülmüştür. Bu durumun artmasıyla idarenin cebinden çıkacak paranın ve dolayısıyla kamu kaybının en az indireceği düşünülmektedir. Bu konuyla alakalı olarak gerek idarelerin iş yükünü azaltmak gerekse taraflar arasındaki iletişimsizliği önlemek amacıyla Adalet Bakanlığı bazı iş davalarında ve ticari davalarda arabuluculuk sistemini devreye sokmuştur (Yeşilirmak, Kekeç ve Bulur, 2019, 28). Bu sayede hem toplumsal barışın tesisine yardımcı olunacak hem de idarelerin üzerindeki iş yükü azaltılacaktır. Bu iş yükünün içine mali külfetlerin de katılması mümkündür. Tarafların arabuluculuk sayesinde mahkemelere gitmeden sorunu çözmeleri halinde hem maddi yönden hem de manevi yönden kamunun rahat bir nefes almasının mümkün olacağı değerlendirilmektedir. Bunun için hem arabuluculuk sisteminin diğer davaları da içerecek şekilde genişlemesi hem de idarelerin ve vatandaşların bu konuda bilgilendirilerek sistemin sağlıklı bir şekilde işleminin sağlanması gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmadaki davaların genel olarak idari dava olduğu göz önüne alındığında 2019 yılında Türkiye’de karara varılan idari davaların %44,7’sinin red, %26’sının iptal ve %11’inin ilk inceleme üzerine dilekçe red kararıyla sonuçlandığı görülmüştür (Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2019, 260). Yapılan araştırmada da davaların %42’nin red, %25’inin iptal ve %11’inin karar verilmesine yer olmama ile sonuçlandığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda, yapılan araştırma ile Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü’nün verilerinin neredeyse birebir uyduğu ve çalışmayı desteklediği ortaya çıkarılmıştır.

Yapılan araştırmada davaların çok büyük oranda (%71) ilk iki yıl içinde bittiği görülmüştür. Ancak Türkiye ortalamasına bakıldığında bu oranın ortalamanın hayli üzerinde seyrettiği belirlenmiştir. Türk yargı sisteminin oldukça yavaş işlediği ve bunun hem adli hem de idari yargı için ciddi bir sorun oluşturduğu, sorunun çözümü için Avrupa modellerine bakılması gerektiği uzmanlarca önerilmiştir (Taşkın, 2007). Dava sürelerinin uzamasının dinamik ve adaletli bir yargılama yapılmasını etkileyeceği açıktır (Taşkın, 2007). Uzayan yargılama sürelerinin hem ülkelere hem de vatandaşlara emek ve zaman kaybı yaşattığı, aynı zamanda isabetli ve etkin kararların verilmesinin önüne geçtiği açıktır (Gün, 2018, 159).

Sürüncemede kalan işlerin bireyde gerginlik oluşturacağı, bu durumun eğitimcilerde verimsizliğin yanında psikolojik ve fizyolojik sorunlar da doğurabileceği, sonuç olarak da okulu dolayısıyla da öğrencileri ve tüm paydaşları olumsuz etkileyebileceği söylenebilir. Kırtasiyeciliğin önlenmesi ve usul ekonomisine uygun hareket edilmesiyle bu sorunlar giderilebilecek, böylece emek ve zaman tasarrufu sağlanacaktır (Yılmaz, 2008).

Yapılacak yeni araştırmalarda, diğer illerde nasıl olduğu araştırılıp savunma konumunda olduğu illerde pasif bir yaklaşım izlemesinin ve davaların artışının nedenleri üzerinde derinlemesine araştırılabilir. Davaların avukatlar aracılığıyla açılmasının nedeninin, kişilerin adliyelerden çekindikleri için mi yoksa işi uzmanına teslim etmek için mi olduğu belirlenmeye çalışılabilir. Ayrıca, dava açma oranları düşük ve yüksek olan branşlar ve kıdemler incelenebilir. Diğer bakanlıklardaki kurumlarda ve Milli eğitim il müdürlüklerinde benzer araştırmalar yapıp davalar konu, içerik ve sürelerinin uzunluğu gibi farklılıklar yönünden karşılaştırılabilir. Kanun yapıcılar tarafından stajyer öğrenciler, uzman öğretmenlik, yer değiştirme gibi konularda gerekli düzenlemeler yapılabilir.

Kaynakça

- Akçetin, N. (2013). Emmanuel Levians için adalet nedir? *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 21, 267-280.
- Aral, V. (2012). *Hukuk felsefesinin temel sorunları*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Aydınşafak (2014). *Öğretmenin atama isyanı*. <http://www.aydinsafak.com/ogretmenin-atama-isyani-h7.htm> sayfasından erişilmiştir.
- Aydoğan, Y. E. (2014). *Kamu örgütlerindeki sık hareketlilik, rotasyon ve mobilite uygulamalarının iş tatmin düzeyine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Ankara.
- Balcı, A. (2010). *Açıklamalı eğitim yönetimi terimleri sözlüğü*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Beugre, C. D. & Robert, A. B. (2001). Perceptions of systemic justice: the effects of distributive, procedural and Interactional justice. *Journal of Applied Social Psychology*, 31(2), 324-339.
- Boran, B. (2016). *Türkiye ve sosyalizm sorunları*. İstanbul: Yordam Kitap.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative search method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- Cnnturk (2018). *İlk sınav yapıldı, 11 yıldır sınav yok*. <https://www.cnnturk.com/turkiye/ilk-sinav-yapildi-11-yildir-sinav-yok> sayfasından erişilmiştir.
- Çetin-Atasoy, D. (2019). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin iş yaşamındaki yalnızlık düzeyleri ile örgütsel adalet algıları arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Çetin, S. (2019). *Ortaokul öğretmenlerinin örgütsel adalet algı düzeyleri ile örgütsel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Demirel, F. (2006). *Sınıf öğretmenlerinin iş doyum düzeyleri Denizli ili örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Gün, M. (2018). *Türkiye'nin orta demokrasi sorunları ve çözüm yolu*. İstanbul: Gün Yayınları.
- Güneş, A. (2019). *Öğretmenlerin örgütsel adalet algıları, örgütsel sessizlik düzeyleri ve örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Güriz, A. (2003). *Hukuk başlangıcı*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Hareket, E. (2018). *Eğitim Hukuku bağlamında çocuk hakları eğitimi: Bir eylem araştırması* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hürriyet (2010). *Öğretmenlerin isyanı büyüyor*. . <https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/ogretmenlerin-isyani-buyuyor-15272659>
- Hürriyet (2020). *Son dakika: TÜİK tarafından Türkiye nüfusu açıklandı! İşte nüfus artış hızı*. <https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/son-dakika-tuik-tarafindan-turkiye-nufusu-aciklandi-iste-nufus-artis-hizi-41437920>
- Işık, E. ve Aşıkçı, E. (2019). *Türkiye'deki memurların yüzde 66,79'u sendikalı*. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/memurlarin-yuzde-66-79usendikali/1524713>
- Kamudanhaber (2014). *Uzman öğretmenlik mağduriyeti ne zaman giderilecek?*. <http://www.kamuhabermerkezi.com/uzman-ogretmenlik-magduriyeti-ne-zaman-giderilecek-2453h.htm>.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınevi.

- Kasapoğlu, S. (2015). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin işe yabancılaşma düzeyleri ile örgütsel adalet algıları arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 170-189.
- Lambert, E. (2003). The impact of organizational justice on correctional staff. *Journal of Criminal Justice*, 31(2), 155-168.
- Lerner, M. J. (1977). The justice motive: some hypotheses as to its origins and forms. *Journal of Personality*, (45)1, 1-52.
- Memişoğlu, S. P., Yılmaz, D., İsmetoğlu, M. ve Erbaş, H. (2015). Öğretmenlerin zorunlu yer değiştirmesi uygulamasına yönelik lise öğretmenlerinin görüşleri. *Turkish Studies*, 10, 1121-1144.
- Memurlar.net (2019). *Öğretmenlerin kuralları yer değiştirmeleri adil bir şekilde yapılmalı!*. <https://www.memurlar.net/haber/824041/ogretmenlerin-kuralli-yer-degistirmeleri-adil-bir-sekilde-yapilmali.html>
- Murat, H. (2016). *Temel eğitim kurumlarındaki yönetici yer değişikliği uygulamasına ilişkin yönetici görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Onural, H. (2005). Üst düzey yöneticilerin eğitim yönetimi alanındaki yeterlik sorunu ve nedenleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 11(41),69-85.
- Özcan, E. (2014). *Öğretmenlerin örgütsel adalet algıları ile örgütsel sinizm tutumları arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Özdevecioğlu, M. (2003). Algılanan örgütsel adaletin bireylerarası saldırgan davranışlar üzerindeki etkilerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21, 77-96.
- Potuk, A. (2017). *Mobbing davranışı, örgütsel adalet ve örgütsel sessizlik algıları arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Sayıştay Başkanlığı (2020). MEB 2019 Yılı Sayıştay Denetim Raporu. https://www.sayistay.gov.tr/tr/Upload/62643830/files/raporlar/kid/2019/Genel_B%C3%BCt%C3%A7e_Kapsam%C4%B1ndaki_%20Kamu_%C4%B0dareleri/MILLI%20EGITIM%20BAKANLIGI.pdf
- Taşkın, S. C. (2007). İdari yargının güncel sorunları ve yargı kararlarının uygulanması. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 71, 300-338.
- Tonbul, Y. ve Sağıroğlu, S. (2012). Okul müdürlerinin yer değiştirme uygulamasına ilişkin bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 18(2), 313-339.
- T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü. (2019). *Adli istatistikler* <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/adli-istatistikler-2019-kitab12062020095712>
- Yeşilirmak, A., Kekeç, E. K. ve Bulur, A. (2019). *Temel arabuluculuk eğitimi katılımcı kitabı*. Ankara: Arcs Matbaacılık.
- Yılmaz, E. (2005). *Hukuk sözlüğü*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Yılmaz, E. (2008). Usul ekonomisi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 57(1), 243-274.

Yılmaz, K., Altinkurt, Y., Karaköse, T., ve Erol, E. (2012). Okul Yöneticilerine Uygulanan Zorunlu Yer Değiştirme Uygulaması Hakkında Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 3(3), 65-83.

Yozgat, C. (2019). Öğretmenlerin örgütsel adalet algılarının örgütsel bağlılığa ve iş doyumuna ilişkin etkisinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.